

варианты инвестирования средств, но и управляют рисками, что наиболее важно с точки зрения рационального инвестирования. Принимая решения, направленные на реализацию своих целей, финансовые институты одновременно воздействуют на денежный рынок, валютный рынок, рынок ценных бумаг и их производных инструментов. В этой связи перед финансовой организацией стоят задачи не только освоения новых сфер деятельности, но и внедрения новых методов и механизмов эффективного взаимосвязанного формирования и управления производными финансовыми инструментами.

Ключевые слова: справедливая стоимость, оценка, деривативы, международные стандарты бухгалтерского учета, переоценка.

Kats S. V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

VALUATION OF DERIVATIVES FOR INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS

Summary

Derivatives – it byway economic category, although the first of their species appeared a few centuries ago. With the increasing complexity of economic relations, increasing possibilities for redeployment of funds there are also new opportunities for using derivatives. Derivatives can not only use the new investment options, but also to manage risk, what is most important from the point of view of rational investment. Taking decisions aimed at the realization of their objectives, financial institutions, at the same time affect the money market, foreign exchange market, the stock market and their derivatives. In this connection, the financial institution faces challenges not only the development of new fields of activity, but also the introduction of new methods and tools for the effective formation and management of an interconnected financial derivatives.

Key words: fair value valuation, derivatives, international accounting standards, reassessment.

УДК 657.1:005

Криштопа І. І.

Криворізький національний університет

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

У статті досліджено погляди науковців на проблему обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління капіталом та надано рекомендації щодо вирішення даного питання на вітчизняних промислових підприємствах. Зокрема, автором розроблено форму «Стратегічний звіт про капітал підприємства» та обґрунтовано доцільність доповнення форми «Стратегічний звіт» реальними та прогностичними показниками інтелектуального капіталу промислового підприємства (людського, клієнтського, організаційного). Надані пропозиції забезпечать прийняття виважених та обґрунтованих стратегічних управлінських рішень, сприятимуть сформуванню у суспільстві позитивної думки про промислове підприємство та забезпечать зростання його привабливості для потенційних інвесторів та кредиторів.

Ключові слова: стратегічне управління, стратегічна звітність, промислове підприємство, матеріальний капітал, нематеріальний капітал, фінансовий капітал.

Постановка проблеми. Посилення інтеграційних процесів в економіці України та виникнення гіперконкуренції обумовили перенесення топ-менеджментом переважної більшості вітчизняних промислових підприємств акценту з оперативного управління на стратегічне. Зазначене в свою чергу стало причиною суттєвих змін у інформаційному забезпеченні процесу управління, оскільки ретроспективний характер традиційного підходу до складання звітності та його зосередженість на внутрішніх фактах господарської діяльності унеможливають об'єктивну оцінку ситуації, що склалася, і перешкоджають прийняттю виважених та обґрунтованих стратегічних рішень. Саме тому розробка обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Низкою провідних світових бухгалтерських організацій та консультативних органів, серед яких слід відмітити Світову професійну раду зі сталого розвитку, Ініціативу світових ресурсів, Конференцію Організації Об'єднаних Націй з торгівлі та розвитку, Глобальну ініціативу зі звітності, Міжнародну мережу з корпоративного управління, Міжнарод-

ну федерацію бухгалтерів, Міжнародний комітет з інтегрованої звітності та Федерацію європейських бухгалтерів [10; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 19; 20], рекомендується вирішити зазначену проблему шляхом введення у практику діяльності підприємств інтегрованої звітності, яка передбачає поєднання фінансових показників та інформації в частині суспільного нагляду, оточуючого середовища та соціальних аспектів. Враховуючи пропозиції зазначених організацій, Комітетом з фінансової звітності у жовтні 2013 р. введено в дію «Закон про компанії 2006 року (Стратегічний звіт та звіт ради директорів) правила 2013», який на законодавчому рівні закріплює обов'язковість складання інтегрованого річного звіту для підприємств, які функціонують на території Великобританії, та вперше виділяє у його складі стратегічний звіт [18].

У свою чергу, дослідження економічної літератури свідчить про відносно незначну кількість робіт, присвячених проблемі обліково-інформаційного забезпечення прийняття стратегічних управлінських рішень. Зокрема, такими економістами, як І. Абейсекер [8], Р. Екклз [12] та Р. Костирко [5] дане питання вирішується шля-

хом зазначення переліку аспектів стратегічної інформації, які потребують відображення у інтегрованій звітності. Безпосередньому виокремленню форм звітності, які містять інформацію необхідну для прийняття стратегічних управлінських рішень, присвячено увагу у роботі А. Хорина та В. Керімова [7], якими рекомендовано відносити до переліку форм стратегічної звітності звіт про вартість компанії, звіт про бізнес-перспективи, звіт про ризики, баланс корпоративного капіталу та звіт про фінансові результати корпорації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, враховуючи вагомий внесок зазначених дослідників та цінність отриманих ними результатів, залишається низка проблемних питань, які потребують уточнення. Зокрема, поза увагою залишається питання обліково-інформаційного забезпечення стратегічного управління капіталом промислового підприємства.

Метою статті є розробка форми стратегічної звітності, яка дозволить задовольнити інформаційні потреби топ-менеджменту промислових підприємств в частині стратегічного управління їх капіталом.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи відсутність досліджень, присвячених даному питанню, інформацію в частині капіталу промислового підприємства рекомендується узагальнювати у таких формах стратегічної звітності, як: «Стратегічний звіт», «Стратегічний звіт про капітал підприємства».

Відповідно до положень «Закону про компанії 2006 року (Стратегічний звіт та звіт ради директорів) правила 2013» [18], перша форма стратегічної звітності складається з метою формування у суспільстві позитивної думки про підприємство та збільшення його привабливості для потенційних інвесторів та кредиторів. З метою досягнення зазначених цілей автором рекомендується доповнити її реальними та прогнозними показниками про інтелектуальний капітал промислового підприємства (зокрема, людський, клієнтський, організаційний), інформація про який відсутня у формах його фінансової звітності. А саме даними про:

- кількість працівників, які мають високий рівень кваліфікації;
- кількість працівників, які пройшли підвищення кваліфікації за поточний рік;
- віковий склад працівників підприємства;
- плинність персоналу;
- частка ринку, що належить підприємству;
- лояльність споживачів.

На погляд автора, зазначене дозволить більш широко охарактеризувати промислове підприємство та окреслити загальні перспективи його функціонування.

Крім того, рекомендується складати форму «Стратегічний звіт про капітал підприємства». Враховуючи той факт, що запропонована форма стратегічної звітності передбачає собою представлення більш детальної інформації про даний об'єкт стратегічного управління, автором проведено аналіз поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців [1, с. 275; 2, с. 104; 3, с. 89; 4, с. 64] на показники, які характеризують капітал, та рекомендовано здійснювати їх узагальнення у даній формі звітності за наступними трьома розділами:

«Матеріальний капітал», який розкриватиме інформацію про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та запаси промислового підприємства;

«Нематеріальний капітал», що узагальнюватиме інформацію про нематеріальні активи промис-

лового підприємства, а також його інтелектуальний капітал (зокрема, людський, клієнтський та організаційний);

«Фінансовий капітал», який міститиме інформацію про готівкові кошти промислового підприємства, його фінансові інвестиції та дебіторську заборгованість.

У свою чергу в якості елементів зазначених розділів автором виділено наступні аспекти:

- фактичні фінансові та нефінансові показники капіталу;
- фінансові та нефінансові показники капіталу, які будуть отримані за умови впровадження стратегії, що рекомендується;
- порівняльний аналіз відповідних показників до та після впровадження обраної стратегії;
- зазначення можливих причин відхилень негативного характеру (в разі їх наявності);
- пропозиції щодо розробки шляхів подолання виявлених негативних аспектів обраної стратегії.

Розглянемо фінансові та нефінансові показники капіталу, які доцільно виокремлювати у складі форми «Стратегічний звіт про капітал підприємства».

Формування переважної більшості показників даної форми стратегічної звітності доцільно здійснювати за допомогою похідного балансового звіту, який дозволяє спрогнозувати показники ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» в разі запровадження на промисловому підприємстві обраної стратегії.

У свою чергу, поділяючи думку І. Циганової [8], яка виявила потребу менеджерів в отриманні не лише облікових даних про діяльність промислового підприємства, але і аналітично опрацьованої інформації, автор вважає за потрібне включати до складу форми «Стратегічний звіт про капітал підприємства» показники аналізу результатів діяльності промислового підприємства. При цьому групування зазначених показників доцільно здійснювати за виділеними вище розділами даного стратегічного звіту з обмеженням їх кількості до чотирьох у кожній групі, що дозволить уникнути перенавантаження його користувачів надмірною інформацією. Оцінку таких показників доцільно здійснювати за допомогою використання такого інструменту стратегічного обліку, як КРІ.

До переліку ключових показників матеріального капіталу промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про капітал промислового підприємства», автором віднесено наступні:

Таблиця 1

Перелік ключових показників в частині матеріального капіталу промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про капітал промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
коефіцієнт прогресивного оновлення устаткування	балансова вартість введенного прогресивного устаткування / балансова вартість усього введенного устаткування
коефіцієнт оновлення устаткування	вартість придбаного у звітному періоді устаткування / вартість устаткування на кінець періоду
коефіцієнт зносу устаткування	сума нарахованого зносу устаткування / первісна вартість устаткування
якість готової продукції	експертна оцінка

* складено автором на підставі наступних літературних джерел [1, с. 275; 2, с. 104; 3, с. 89; 4, с. 64]

Розглянемо необхідність виокремлення зазначених показників. Зокрема, коефіцієнт прогресивного оновлення устаткування дозволяє оцінити рівень інноваційності устаткування, що використовується, та здатність підприємства до опанування нового устаткування та найновіших виробничо-технологічних ліній.

Коефіцієнт оновлення устаткування дозволяє показати ту його частину, яка на промисловому підприємстві є новою.

Коефіцієнт зносу устаткування дозволяє керівництву оцінити ступінь зношеності останнього.

У свою чергу показник якості готової продукції дозволяє оцінити напрями удосконалення процесу її виготовлення, оскільки це є однією з найважливіших умов успіху функціонування підприємства в умовах будь-якого ринку.

Наступним розділом форми «Стратегічний звіт про капітал промислового підприємства» є «Нематеріальний капітал». Пропозиції автора в частині переліку ключових показників, які доцільно відображати у даному розділі, наочно представлено у таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік ключових показників в частині нематеріального капіталу промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про капітал промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
коефіцієнт надійності системи управління	кількість нереалізованих управлінських рішень / загальна кількість рішень
ступінь автоматизації виробничого процесу	чисельність робочих, які зайняті автоматизованою працею / загальна чисельність виробничих робочих
коефіцієнт дублювання функцій	роботи, закріплені за декількома підрозділами / кількість робіт за затвердженими положеннями
коефіцієнт раціональності структури	фактична кількість підрозділів в апараті управління / кількість підрозділів в апараті управління представлена в організаційній структурі

* складено автором на підставі наступних літературних джерел [1, с. 275; 2, с. 104; 3, с. 89; 4, с. 64]

Зокрема, коефіцієнт надійності системи управління дозволяє керівництву промислового підприємства оцінити безвідмовність функціонування апарату його управління.

Показник ступеню автоматизації виробничого процесу дозволяє визначити рівень інноваційності в організації виробництва на промисловому підприємстві.

Коефіцієнт дублювання функцій висвітлює повноту реалізації функцій управління в системі управління промисловим підприємством.

У свою чергу коефіцієнт раціональності структури дозволяє оцінити обґрунтованість організаційної структури управління.

Наступним розділом досліджуваної форми стратегічної звітності є «Фінансовий капітал», у складі якого автором рекомендується відображати наступний перелік показників:

Таблиця 3

Перелік ключових показників в частині фінансового капіталу промислового підприємства, які доцільно відображати у формі «Стратегічний звіт про капітал промислового підприємства»*

Назва показника	Методика розрахунку показника
мінімальна сума грошей, що необхідна для проведення господарських операцій	операційні витрати за рік / оборотність грошових коштів
оборотність грошових коштів	360 днів / кількість днів між закупівлею сировини і надходженням виручки від продажу готових виробів
тривалість періоду обороту грошових коштів	середні залишки грошових оборотних коштів* (тривалість періоду в днях) / оборот за період
коефіцієнт прибутковості інвестицій	чистий прибуток / сума довгострокових фінансових інвестицій, які враховуються за методом участі у капіталі інших підприємств

* складено автором на підставі наступних літературних джерел [1, с. 275; 2, с. 104; 3, с. 89; 4, с. 64]

Зокрема, показник мінімальної суми грошей, що необхідна для проведення господарських операцій, дозволяє оцінити достатність грошових коштів підприємства для нормального функціонування підприємства, які знаходяться у обороті.

Показник оборотності грошових коштів дозволяє керівництву визначити кількість оборотів грошей промислового підприємства за певний період.

Показник тривалості періоду обороту грошових коштів дозволяє керівництву промислового підприємства визначити, протягом якого періоду його грошові кошти здійснюють один оборот.

У свою чергу коефіцієнт прибутковості інвестицій дозволяє показати наявність інвестованих підприємством засобів та їх величину відносно отриманої у звітному періоді чистого прибутку.

Відображення у даній формі стратегічної звітності виділених вище показників, на погляд автора, дозволить керівництву оцінити вплив стратегії, що рекомендується до впровадження, на майновий стан промислового підприємства.

Висновки та пропозиції. Таким чином, ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження, автором розроблено форму «Стратегічний звіт про капітал підприємства», яка задовольнятиме інформаційні потреби топ-менеджменту під час прийняття стратегічних управлінських рішень, а також сприятиме виваженості та обґрунтованості останніх. Крім того, практичне застосування рекомендацій в частині доповнення форми «Стратегічний звіт» даними про кількість працівників, які мають високий рівень кваліфікації, кількість працівників, які пройшли підвищення кваліфікації за поточний рік, віковий склад працівників підприємства, плинність персоналу, частку ринку, що належить підприємству, а також інформацією про лояльність споживачів, дозволить сформуванню у суспільстві позитивну думку про промислове підприємство та сприятимуть зростанню його привабливості для потенційних інвесторів та кредиторів.

Список літератури:

1. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятий : [учебник] / под. ред. В. Я. Позднякова. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 617 с.
2. Анализ финансовой отчетности : [учебник] / под. ред. М.А. Вахрушиной, Н.С. Пласковой. – М. : Вузовский учебник, 2009. – 367 с.

3. Андрейчиков А.В. Стратегический менеджмент в инновационных организациях. Системный анализ и принятие решений : [учебник] / А.В. Андрейчиков, О.Н. Андрейчикова. – М. : Вузовский учебник : НИЦ Инфра-М, 2013. – 396 с.
4. Басовский Л.Е. Современный стратегический анализ : [учебник] / Л.Е. Басовский. – М. : НИЦ ИНФРА-М, 2013. – 256 с.
5. Костирко Р. Інтегрована звітність – інструмент забезпечення сталого розвитку суспільства [Електронний ресурс] / Р. Костирко, Т. Лісничка. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/emp/2012_24_1/28KosLis.pdf.
6. Николаева О.Е. Стратегический управленческий учет : [научно-методическое издание] / О.Е. Николаева, О.В. Алексеева. – М., 2003. – 304 с.
7. Хорин А.Н. Стратегический анализ / А.Н. Хорин, В.Э. Керимов. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Экспо, 2009. – 480 с.
8. Цыганова И.Ю. Развитие учетно-аналитического обеспечения стратегического управления сегментами бизнеса организации : автореферат дис. ... кандидата экономических наук : 08.00.12 / И.Ю. Цыганова; [Место защиты: Оренбург. гос. ун-т]. – Оренбург, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dlib.rsl.ru/01005548502>.
9. Abeyseker I. A template for integrated reporting [Електронний ресурс] / I. Abeysekera. – Режим доступу : <http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=3928&context=commpapers>.
10. BCSD UK-Integrated corporate reporting workshop [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.wbcsd.org/Pages/eNews/eNews_Details.aspx?ID=14679&NoSearchContextKey=true.
11. Eccles R. Integrated reporting for a sustainable strategy [Електронний ресурс] / R. Eccles, M. Krzus. – Режим доступу : <http://www.amazon.com/One-Report-Integrated-Reporting-Sustainable/dp/0470587512>.
12. FEE fosters debate on Integrated Reporting [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.fee.be/images/publications/general/Press_Release_120530_Debate_on_Integrated_Reporting.pdf.
13. How integrated reporting can help companies see the bigger picture [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wri.org/blog/how-integrated-reporting-can-help-companies-see-bigger-picture>.
14. Integrated Reporting and a Sustainable Economy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifac.org/news-events/2012-03/integrated-reporting-and-sustainable-economy>.
15. Integrated Reporting means Integrated Thinking [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.globalreporting.org/information/news-and-press-center/Pages/Integrated-Reporting-means-Integrated-Thinking-.aspx>.
16. Re: Towards Integrated Reporting [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.icgn.org/component/k2/item/1201-towards-integrated-reporting>.
17. Regulatory and institutional foundations for high-quality corporate reporting [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unctad.org/meetings/en/Presentation/ciisar29_3110M_IanBall.pdf.
18. The Companies Act 2006 (Strategic Report and Directors' Report) Regulations 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/206241/bis-13-889-companies-act-2006-draft-strategic-and-directors-report-regulations-2013.pdf.
19. The International Integrated Reporting Council Framework [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theiirc.org/wp-content/uploads/2013/12/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>.
20. Towards Integrated Reporting – Communicating Value in the 21st Century / Discussion Paper IIRC [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theiirc.org/the-integrated-reporting-discussion-paper/>.

Криштопа І. І.

Криворожский национальный университет

УЧЕТНО-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ КАПИТАЛОМ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

В статье исследованы взгляды ученых на проблему учетно-информационного обеспечения стратегического управления капиталом и даны рекомендации по решению данного вопроса на отечественных промышленных предприятиях. В частности, автором разработана форма «Стратегический отчет о капитале предприятия» и обоснована целесообразность дополнения формы «Стратегический отчет» реальными и прогнозными показателями интеллектуального капитала промышленного предприятия (человеческого, клиентского, организационного). Представленные предложения обеспечат принятие взвешенных и обоснованных стратегических управленческих решений, окажут содействие формированию в обществе позитивного мнения о промышленном предприятии и обеспечат рост его привлекательности для потенциальных инвесторов и кредиторов.

Ключевые слова: стратегическое управление, стратегическая отчетность, промышленное предприятие, материальный капитал, нематериальный капитал, финансовый капитал.

Kryshchtopa I. I.

Kryvyi Rih National University

ACCOUNTING AND INFORMATION SUPPORT OF THE STRATEGIC MANAGEMENT OF CAPITAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Summary

The article deals with the analyses of points of views of scholars on the problem of accounting and information support of the strategic management of capital. Recommendations of solving this question at national industrial enterprises were given as well. In particular, the author developed the strategic report about the capital of enterprise and gave proofs of necessity of adding real and forecasting showings of intellectual capital of industrial enterprise (human, client and organizational) to the form «Strategic report». These proposals will provide balanced and efficient strategic management decisions. They will also assist the formation of a society's positive opinion about the industrial enterprise and ensure the growth of its attractiveness to potential investors and creditors.

Key words: strategic management, strategic reporting, industrial enterprise, tangible capital, intangible capital, financial capital.